

ПАВЕЛ ВЕЖИНОВ

ОБЕДНА ПОЧИВКА

chitanka.info

Когато се прибрах на обед, вкъщи ме чакаше Роза, дъщерята на моя брат. Не знам защо, но имам слабост към това ужасно момиче, с което не заслужава даже да се говори. Не стига, че е нахална, но се облича по отвратителен начин. Сега беше в черна блуза и жълта като лале пола, вдигната над коленете. Чорапите ѝ бяха от ония, за които казват, че се обували като гащи. На всичко отгоре изглежда, че беше изпушила не по-малко от десетина цигари, защото кабинетът ми беше пълен с някакъв отвратителен дим. Едва не се закашлях, докато стигна до прозореца. На покрива на отсрещната сграда висеше като маймунка над улицата млад човек с телевизорна антена в ръка. Просто нещо ме срязва през корема от страх. Като се обърнах, Роза си седеше все тъй на креслото и отново пушеше. Левият ѝ крак се виждаше чак до основата на бедрото. Винаги съм се поразявал колко това момиче е лишено от всякаво чувство на свян. Навярно не беше дошла току-тъй. Очите ѝ бяха зачервени, жълтата пола ми се стори доста смачкана.

— Я си оправи полата! — смъмрих я аз. — И какви цигари пушиш?

— Френски — отвърна тя равнодушно.

— Затуй ли вонят така ужасно?

Тя не ми отговори. И не знам дали ме чу. Както винаги, лицето ѝ беше много бледо, тънките, криви устни — малко синкави. Сърцето ѝ не беше в ред, това знаех, но защо поне умът ѝ не е в ред? Сега гледаше някъде зад гърба ми, навярно оня глупак, който висеше над улицата. Но лицето ѝ беше много безучастно, само черните ѝ очи горяха някак трескаво, вгълбени в себе си. И все пак беше красиво това ужасно момиче, макар да не знаех защо. Едва сега забелязах някакъв дълъг синкав белег на лявата ѝ буза, сякаш беше ударена с камшик.

— Е? Какво е станало? — попитах аз, като седнах отсреща ѝ.

— Ако увисна тъй — каза тя, — няма да издържа и ще се пусна...

Но гласът ѝ беше съвсем равнодушен. Отново почувствувах слабост в стомаха си, придружена с леко чувство на гадене.

— Остави, не го гледай! — сопнах ѝ се аз. — И чуваш ли какво те питам?

Едва сега тя ме погледна право в лицето. Кривите ѝ устни се поизправиха, това означаваше, че тя се усмихва.

— Оня глупак ме изпъди — отвърна тя спокойно.

— Кой глупак?

— Митко, мъжът ми...

Това можеше да се очаква от нея. И първият ѝ мъж я беше изпъдил въпреки цялото уважение към името на покойния ѝ баща. Всичките ѝ истории бяха съвсем прекалени за едно момиче на двайсет и четири години.

— За какво те изпъди? — попитах аз раздразнено.

— За нищо!... — отвърна тя.

— Е как за нищо!... Не може за нищо!

— Фактически това е нищо — каза тя. — Била съм флиртувала и взе, че ми удари няколко плесници на публично място.

Тя посочи бузата си. Виждал съм много белези от плесник, но тоя ми се стори съвсем различен.

— Това не е от плесник!...

— Не, от плесник е, от пръстена — каза тя. — Дето му го подари на сватбата оная глупачка... майка му...

— И къде стана това?

— В бара...

В бара, пред толкова хора, половината от които си нямат друга работа, освен да гледат и слушат.

— Колко пъти съм ти казвал да не ходиш в този бар — казах аз сърдито. — И какво си направила там?

— Нищо не съм направила... Просто танцувах с онзи... със сириеца. След това излязохме малко навън. Аз го бях помолила да ме придружи до тоалета. Митко ме стигна тъкмо пред малките стълбички и...

— Какво — и?

— Нали ти казах! — сопна се тя.

— Безобразие!... Да ставате за смях на хората!

— Той е виновен! — каза тя упорито. — Тоя сириец не ми е никакъв!...

— Никакъв, пък си взела от него тия просташки цигари...

— Голяма работа! — намръщи се тя.

— Не е малка работа да петниш името на баща си... Ако не беше увиснал на бесилото, сега ти щеше да бъдеш едно нищо...

— И ти щеше да бъдеш нищо!... — отвърна тя рязко и злобно. — И ти от неговото име живееш!...

Много е лесно да си обясни човек защо така често ѝ пляскат шамари и защо я пъдят мъжете ѝ. За да не ѝ се случи и сега нещо подобно, станах и отидох до прозореца. Младият дангалак беше вече окачил антената и се разхождаше между двата комина така спокойно, сякаш беше у дома си. Никак не мога да го разбера това младо поколение, изглежда, че е лишено от капчица въображение. И тая моя непрокопсана племенница нима тъй спокойно би говорила за тия неща... ако... Уф, дяволите да я вземат!... Долу пред сладкарницата бе спрял товарен камион. Двама мъже с престилки стовариха дървените каси, бутилките с лимонада звънтяха, когато те ги тръснаха по тротоара. Когато се поуспокоих, отново се обърнах към нея:

— Каза ли на майка си?

— Не...

— А защо?

— Защото е тъпа като галош — отвърна тя презрително.

— Сигурно и за мен тъй си казвала...

— Ти поне си добър...

— И като съм добър, за какво си дошла тук да ме молиш?

Кривината на устните ѝ отново се поизправи, смях се появи дори в мрачните ѝ очи.

— Виж какво, чичо, искам да ме пуснеш в стаята на Петьо. Докато го няма, разбира се... През туй време ще си намеря квартира...

Стаята наистина беше свободна, тъй като синът ми беше заминал за три месеца на командировка в чужбина. Но не беше там въпросът, разбира се.

— Слушай, толкова ли е сериозна тая работа? Не може ли някак си да се поправи?

— И да се поправи, нали през туй време трябва някъде да спя?
— каза тя.

— Защо не отидеш при майка си? Тя ще ми се разсърди, ако те пусна тук...

— Не мога да го понасям онова влечуго!...

Неволно се усмигнах. За съжаление, тоя път имаше нещо доста вярно в думите ѝ. Моята бивша снаха можеше да прояви ако не подобър вкус, поне повече уважение към паметта на мъжа си. Тъкмо се чудех какво да отвърна, телефонът зазвъня. Гласът оттатък ми се стори познат:

— Да, аз съм!... Кой?

— Димитър...

— Кой Димитър?

Едва сега забелязах, че Роза ми прави отчаяни знаци с ръка — няма ме, не съм тук!

— А, ти ли си, Митко? — досетих се аз.

— Аз съм... Роза у вас ли е?

— Не е — излъгах аз. — Но знам цялата работа... Можеш ли да дойдеш при мен? Да, веднага, още по-добре веднага... Добре, чакам те...

Когато оставих телефона, лицето на моята племенница изглеждаше недоволно, устните ѝ бяха здраво стиснати.

— Ти, чичо, е по-добре да не се месиш в чужди работи — проговори тя най-сетне. — Аз знам какво върша... Не е работата просто да ми се извини... Той трябва да потича след мене...

— Да потича!... Ами ако не потича?

— Тогава да върви по дяволите!...

— Ти нямаш ум в главата! — скарах се аз. — Но нищо, нека обядваме, после ще говорим...

В кухнята жена ми беше вече наредила празните чинии. Като ни видя, тя слабо се усмихна, сякаш беше разбрала как е протекъл разговорът. В умивалника бяха сложени да се поизстудят две бутилки бира, които моят шофьор бе донесъл преди няколко дни от ресторант „Берлин“. Бира тя поднасяше обикновено когато е готвила задушено или печено. Не беше никак зле след всички тия неприятности поне да се хапне като хората. Но къде да се измие човек? Като се обърнах, жена ми тъкмо щипеше по носа с добра, весела усмивка своята луда племенница, която също ѝ се усмихваше — хитро и съзаклятнически. Дали пък двете нещо не се бяха сговорили? Не, съвсем невъзможно! Тая мила душица с посивяла коса никога не бе флиртувала ни със сирийци, ни с българи, никога не бе слагала изкуствени клепки, никога не бе приемала за подарък чужди цигари с отвратителен дим. Но в замяна на това не беше изяла през живота си нито един плесник, разбира се.

— Къде да се измия?

Тя премести бирата, след това започна да разлива супата в чиниите. Струва ми се, че никой не може да прави по-добре от нея

кокоша супа. И изобщо в нейните кокоши супи като че ли има най-малко две воденички и три дробчета — така изкусно разпределя дреболиите в своя вреда. За миг ми стана съвестно — за какво ли наистина се меся в чужди работи? Оня нещастник никога никакви супи няма да яде, ще се ядосва цял живот и цял живот ще раздава плесници без никаква полза за себе си. Ето я и сега — едва седнала, и веднага се нахвърля върху бирата — изпразни чашата на един дъх, като мъж. Нима това е жена?

— Не си пълни стомаха! — смъмри я жена ми.

— Ако знаеш какво ми е на гърлото! — каза Роза, като все още поглеждаше към влажната бутилка.

— Какво пихте? — попита жена ми.

— Знам ли какво?... Сириецът май поръча уиски по едно време...

— Нали каза, че не сте били на една маса? — погледна я подозрително жена ми.

Но Роза не я удостои с отговор — нагъваше с апетит супата. И задушеното се оказа на особена висота — младо телешко бутче, шпиковано с масло, чесън и други миризми. Но за десерта не остана време — навън някак припряно се извъня. Роза погледна към вратата и силно се намръщи.

— Няма ме! — каза тя късо.

Излязох покорно навън, но душата ми остана край масата. Пред прага наистина чакаше мъжът ѝ с къс, светъл шлифер и ръце в джобовите. Хубавото му русо лице бе разстроено и уморено, цветът на кожата — посърнал. И все пак за разлика от Роза костюмът му беше в пълен порядък, никаква гънка не се виждаше по добре изгладения му панталон. Разбира се, въведох го в кабинета и той се отпусна на същото кресло, на което преди малко седеше жена му.

— Роза ми разказа! — проговорих аз пръв. — Но искам да чуя и теб...

— Какво ти разказа? — попита той уморено.

— Ами... че си я набил пред хората!...

— Само това ли?

— Е, не!... И за сириецата, разбира се... Че била пофлиртувала с него...

Той ме изглежда продължително.

— Пофлиртувала! — каза той с отвращение. — Те се целуваха на дансинга. Това не е флирт...

— Лошо! — изпуснах се аз.

— След това я помъкна навън... Аз я настигнах, помолих я да се върне. Тя само ми се изсмя и тогава аз загубих нервите... След това изхвъркна нагоре по стълбите, даже палтото си не взе... И се върна вкъщи чак сутринта... Къде е била през туй време — не знам... Човек всичко може да си помисли...

Той говореше бавно, с мъка цедеше думите си. Лицето му съвсем загуби цвета си.

— Много лошо — възкликнах отново аз.

Бях сигурен, че това е именно истината — което той казваше. И си личеше, че всичко това дълбоко го е преживял. Внезапно ми стана жално за него, така както отдавна не ми беше ставало жално за човек.

— И сега какво да правя? — попита той безпомощно. — Ти, чичо, какво би направил на мое място?

За пръв път Димитър ме наричаше „чичо“. И ми стана съвсем ясно, че той наистина не знаеше какво трябва да направи. Но какво можех да му кажа аз? Имах ли право да поема такава отговорност? Станах бавно от мястото си и отново отидох до прозореца. Двата гълъба, които бяха кацнали на перваза, уплашено хвъркнаха.

— Питаш ме какво аз бих направил?... Навярно бих направил нещо много по-лошо от тебе, в това бъди сигурен!... Но не е там въпросът!...

— А къде е въпросът? — попита той унило.

— Знам ли къде е?... Може би не трябваше да питаш мен... Аз съм стар, нашите мозъци са май зле устроени. Но вие сте млади, вие трябва по друг начин да живеете...

Той повдигна глава, погледът му стана по-внимателен. Това ме окуражи.

— И изобщо трябва някак си да се живее! — продължих аз. — Няма да вземем и ние да се изстребваме помежду си с атомни бомби. Хората трябва да търсят някакви мостове помежду си... Ако не друго — нека се помъчат поне да се разбират. Все ми се струва, че ти не я познаваш добре и оттам идват много недоразумения...

— Какво не познавам? — попита с надежда той.

— Как да ти кажа — сигурен съм, че въпреки всичко тя не е лош човек. Но има нещо особено, нещо нездраво в характера ѝ... Не нездраво, може би по-скоро болезнено. А ако се замислиш — не може да бъде и друго. Когато ти си закусвал с какао и кифли — тя е била сираче... И представи си — дъщеря на обесен!... Това е било нещо страшно и за нея, и за хората, всред които е живяла. Именно това е образувало този проклет характер у нея... Тя е била непрекъснато пъдена, отблъсквана, изолирана... Тя много е претърпяла... В името на това, струва ми се, и ти трябва да претърпиш веднъж...

Говорих му тъй още десетина минути може би. Докато говорих, лицето му се поразведри, но щом мълкнах, погледът му отново угасна. Той мълча известно време, после тихо каза:

— Нека се върне у дома...

— Ще говоря и с нея — казах аз зарадван. — Знам какво да ѝ кажа...

— Нека се върне — повтори той.

След малко го изпратих до вратата и разгневено се втурнах в кухнята. Роза бе съблякла жълтата си пола и внимателно я гладеше с полуизплезено тънко езиче. Лилавият ѝ комбинезон беше така неприятно прозрачен, че се чудех къде да си дядна погледа. Изглеждаше съвсем спокойна, навярно бе забравила как аз се потя заради нея през две стени.

— Защо ме излъга? — казах аз сърдито. — Ти си се целувала с него...

— Възможно е — намръщи се тя. — Бях много пияна...

— Пияна!... Това оправдание ли е?... Ще се върнеш веднага у дома си, разбираш ли!

— Ами ако не се върна? — запита тя спокойно.

— Ще се върнеш! — креснах аз. — Иначе с мене ще се разправяш!...

Тя се усмихна презрително:

— И според тебе това мъж ли е?

— Мъж е!... Но ти си глупачка!...

След това доста интелигентен разговор не ми оставаше нищо друго, освен да изхвъркна гневно из кухнята. Докато слизах по стълбите, отново ми стана жално за Димитър. Уж бях му обещал да ѝ говоря спокойно и вразумително, а какво излезе? Нищо и половина!...

За щастие Добри вече ме чакаше с колата, зазяпан в сладкарката отсреща. И според мен напразно зяпаше — от туй надали щяха да му минат грозните пъпки, които покриваха едрия му врат. Особено в тоя сезон, когато се заражда животът, те се размножаваха и цъфтяха в голямо изобилие. При това положение надали е особено удоволствие да седи човек зад гърба му, особено ако не е в добро разположение на духа. Седнах от дясната страна и нарочно отправих поглед някъде встрани. В края на краищата за него наистина щеше да бъде по-полезно да се ожени, както беше решил.

— Значи, в неделя — казах аз, когато колата тръгна.

— Вече няма накъде — отвърна с въздишка той.

И изобщо в гласа му не се чувствуваше никакво въодушевление.

— Интересна работа — казах аз. — Откакто освободихме жените икономически, те като че ли повече налитат да се женят...

— Много повече — отвърна той с горчивина.

— И как си обясняваш тая работа?

— Не знам, другарю директор... Сигурно не им се ще да работят...

— Моля ти се, само ти не ми говори за мързел! — смъмрих го аз.

Пристигнах на работа с половин час закъснение, но днешният ден обикновено е спокоен, надали са ме търсили от министерството. В стаята на секретарката ме чакаше някаква млада жена с угрижено лице, което ми се стори познато. Тя седеше в ъгъла с прибрани коси и мачкаше в сухите си ръце носна кърпичка. Именно тая кърпичка ме разтревожи. Много пъти са идвали в кабинета ми жени с кърпички в ръце и много рядко се е случвало да не се свърши с тяхната употреба. Нещо тревожно се чувствуваше и в черната космата глава на Амелия, моята секретарка. Навярно някак подобно изглеждат и кучетата, когато някъде далече през оградата прескочи котка.

— Да ме е търсил някой? — попитах аз.

— Никой — отвърна тя. — Но другарката Михайлова ви чака...

Михайлова?... Коя беше тая Михайлова? От тона на Амелия трябваше да се съди, че се касае за познат човек. Не, не съм добре напоследък с паметта си. Или пък може би снощи съм пийнал малко повече на банката на обединенията.

— Нека влезе — казах аз.

И щом пристъпих прага на кабинета, изведнъж се досетих. Да, по-неприятно посещение от туй за днес надали можех да имам. Разбира се — това е тая същата Михайлова. Когато тя влезе, аз вече седях зад бюрото си. Изглежда, че лицето ми е било доста начумерено, защото тя пристъпи само две крачки и седна на най-отдалечения стол. Нямах никакъв интерес да скъсявам дистанцията — нищо, нека седи там. Стори ми се много смутена, само за няколко секунди изразът на загриженост се бе сменил с израз на пълна унилоост. Едва сега забелязах, че очите ѝ са наистина хубави — и плахи, но в същото време и строги. Имаше приятно носле с деликатно изразени ноздри, които трептяха в тоя миг от вътрешното вълнение като най-фина мембрана. Знаех си аз, че тия проклетите разговори са по-неприятни от най-скучните заседания в министерството, но нейсе...

— Е, кажете! — обадох се аз.

Тя не отговори веднага, лицето ѝ стана съвсем бледо, почти прозрачно.

— Другарю директор — каза тя най-сетне, — вие сте подписали заповедта за моето уволнение... Моля ви кажете ми поне: защо?

— В заповедта е споменато изрично — казах аз сухо. — В интереса на службата...

— Това не е в интереса на службата, другарю директор — отвърна тя тихо. — Вие знаете, че в службата съм била винаги безупречна...

— В службата може би да, но не и извън службата — казах аз сърдито. — И изобщо какво има тук да се говори? Нямам нищо против вас, но не мога да разреша да разлагате морала на цялото учреждение... Вие и до ден-дневен се опитвате да развалите семейството на един свой колега... Вярно ли е това?

— Вярно е, че той развали моето — отвърна тя глухо. — Той ме убеди да подам заявлението за развод... И аз се разведох... Но когато дойде неговият ред, той... той се уплаши... или пък...

— Или пък?... Какво или пък? — прекъснах я аз нервно. — Или пък у него е заговорила съвестта и чувството за отговорност... Към жена му, към двете му деца, за които вие даже не си помисляте. Заговорило е неговото гражданско чувство към моралните устои на нашето общество, което вие така лекомислено минирате. И вместо като един съвестен човек да разберете това, вие продължавате да чоплите.

Пък не е само до вашето поведение въпросът. Цялата дирекция, вместо да си гледа работата, по цял ден се занимава с клюки за вашата нечиста история... Даже от министерството ми направиха бележка за това на едно съвещание... И вие мислите, че ще търпя тая работа безкрай?... Защо поне не си подадохте сама оставката, както ви беше предложено?

— Защото съм невинна — каза тя.

— Невинна? — възкликнах аз. — И си вярвате на думите при това?

— Да, вярвам — каза тя. — Защото съм била искрена в моите чувства и нищо без неговото изрично желание не съм правила...

— Толкова по-зле за вас! — казах аз. — Над всяко желание трябва да стои една съвест!... Ако на вас ви липсва — хората все още я имат. Разберете, не мога да държа под покрива на моето учреждение такова гнездо на зарази!... Или пък на лош пример най-малко!... Един от вас двамата трябва да напусне учреждението, това е неизбежно... Или вие предпочитате да уволним вашия приятел?

— О, не, не! — възкликна тя уплашено.

— Виждате ли?... И не мислете, че ние не сме разсъждавали... В края на краищата той е по-малко виновен. Поне се е стреснал, поне в последния момент се е върнал на правия път... При това има две деца, за които е длъжен да се грижи. Вие деца нямате, трябва да се грижите само за себе си...

Настана дълго мълчание.

— А може би ще имам — отвърна тя тихо.

Погледнах я втренчен. Само туй оставаше — да почнат да се раждат извънбрачни деца в моето учреждение! И на всичко отгоре двамата виновници да стоят тук за пример и показ пред очите на всички.

— Вярно ли е това?

— Вярно е — отвърна тя сломено.

— Ето това се казва лекомислие и безотговорност! — възкликнах аз. — А твърдите, че сте невинна!...

Тя замълча. Както трябваше да се очаква, малката розова кърпичка веднага потегли към лицето ѝ. Тя плачеше. Колкото повече плачеше, толкова повече усещах, че нещо дави гърлото ми.

— Кажете ми вие — какво да правя сега? — каза тя безпомощно.

— Какво да правите?... Знам ли какво да правите? — казах аз с понижен тон. — Подайте молба до партийното бюро... И разберете, че аз не мога... нямам право да бъда снизходителен!... Особено при това положение!...

Тя изтри сълзите си, стана и безмълвно потегли към вратата. Просто не успях да я задържа. А чувствавах, че трябваше да ѝ кажа нещо — да ми олекне поне на мен... Тия дяволски момичета със своето лекомислие съвсем ми разстроиха нервите днес...

Не забелязах кога е влязла Амелия. Зърнах я едва когато слагаше преписките на бюрото ми. Сухото ѝ лице ми се видя в тоя миг някак особено доволно и тържествуващо. Навярно тя бе разбрала какво бе станало преди малко в кабинета ми, непременно е разбрала...

— Другарю директор...

— Оставете ме сега — отвърнах аз троснато.

Тя ме погледна учудено, масивните ѝ крака я понесоха към вратата. За какво ли пък на нея се скарах?... И аз не знам!... Та нали беше на моята страна? Нали на мен, а не на нея съчувствуваше? Ако беше Роза, тая моя проклета, непрокопсана племенница, навярно би разбила някоя от вазите в главата ми. Не, никак не ми беше ясно в тоя миг кое от двете неща повече би ме обидило.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.